

Uunga:

Inatsisartuni ilaasortaq, Múte B. Egede, Inuit Ataqtigiit

Emailikkut nassiunneqarpoq: inatsisartut@inatsisartut.gl

Inatsiartut Suleriasianni § 37-imi imm. 1 naapertorlugu Naalakkersuisunut ataani apeqquitiit allassimasut apeqquutigisimavatit.

16-10-2020
Sags nr. 2020-16309

Postboks 1601
3900 Nuuk
Tlf. (+299) 34 50 00
Fax (+299) 32 56 00
E-mail: isiin@nanoq.gl
www.nanoq.gl

1. Ataani allassimasuni Kalaallit Nunaanni Nunanit allaneersut ilisimatusarnerini, ingerlatsisuunerini pilersitaqarneriniluunniit nunatsinni inuussutissarsiornikkut ingerlatsisut akuutinneqarnissaannut atorneqarnissaannullu qanoq Naalakkersuisut tigussaasumik iliuseqarsimallutillu nutaanik aallarniisimappat:

- a. Aatsitassarsiornikkut ingerlassani?
- b. Takornariaqarnermi?
- c. Ilinniartitaanikkut?
- d. Aalisarnerup iluani?
- e. Allatigut susassaqarfimmut naleqquttuni suliaqarnermi?

Apeqquutip akisinnaanissaanut naalakkersuisoqarfimmut allanut paasissutissanik piniarsimavunga.

Aatsitassanut Naalakkersuisoqarfimmit paasissutissiissut:

Aatsitassarsiornernerup iluani suliffeqarfiit aatsitassarsiornissaminnut qinnuteqartut, aatsitassanut inatsimmi allassimasut aallaavigalugit piumasaqarfigineqartarput suliniummut atatillugu inuiaqatigiinni piujuartussamik iluaqutaasumik sunniutissanik nalilersuissasut (VSB-mut nassuiaat), tassanilu aatsitassarsiorneq pilersaarutigineqartoq, sulisussat pisariaqartinneqartut kiisalu pilersuisuusussat attuumassuteqartullu allaaserineqartussaapput. VSB-mut nassuiaammittaaq Kalaallit Nunaanni suliffeqarnermut attuumassuteqartut allaaserineqassapput assersuutigalugu sulisinnaasut piginnaasaat, suliffissaqartitsineq procentinngorlugu, piginnaanngorsaanissamut periarfissat assigisaallu, sorluttaaq aamma Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiorkfik suliffeqarfimmi aqqissuussaanerit ilanngunneqassasut. Sulisussaqaqtitsinermut inuussutissarsiutillu aqqissuussaanaera pillugu allaaserisat aatsitassarsiornissamut pineqartumut attuumassuteqassapput kiisalu sulisunik pisariaqartinneqartunut kiisalu pilersuisussatut assigisaattullu pisariaqartitanut sanilliussisoqassalluni. Sanilliussineq pineqartoq aallaavigalugu aatsitassarsiortussat VSB-mut nassuiaat atorlugu missiliuteqassapput aatsitassarsiornissaminnut qanoq

annertutigisumik kalaallinik sulisoqarsinnaanerlutik kiisalu Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiuteqarfinnik pisariaqartitsissanerlutik.

VSB-mut nassuiaatip tamanut tusarniaassutigineqarneranut uiggiullugu kommuni/attuumassuteqartut, aatsitassarsiortussat kiisalu Naalakkersuisut akornanni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut (IBA) isumaqatiginninniutigineqassaaq. Tassanilu inissinneqartussat tassaassallutik ukiumut kalaallit sulisinnaasut amerlassusissaat, inuussutissarsiutinik kalaaliusunik qanoq ukiumut atuitigisoqassanersoq kiisalu aatsitassarsiorterup iluani qanoq ilinniartitsisoqassanersoq. IBA-mi isumaqatigiissutaasut ukiumut nalilersuisoqarneranut atatillugu nalimmassarneqarsinnaasassapput, tassanilu aningaasaqarneq aallaaviusassaaq aammalu Kalaallit Nunaanni sulisoqarnerup inissisimaffia inuussutissarsiutinit allanit unammillerneqarsinnaasusut aamma tunngavigineqartassalluni.

Qulaani periususooq aallaavigalugu Qeqertarsuatsiaani rubinisorfimmi ilaatigut 2018-imi aatsitassarsiortoqarneranut atatillugu pisiassat amerlanerpaartaat (74 %) Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiortarfii ilaannit pisiarineqarsimapput aningaasallu katillugit marlunnik kisitsisitalinngorlugit millioniusimallutik. Hudson Greenlandip paaaffianut tunngatillugu suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut aallaavigalugu najugaqartut suliffissaqarnerulersimapput minnerunngitsumillu aatsitassiornermut ilinniartarfik peqatigalugu ilinniarterup iluani iliuseqartoqarsimavoq soorlu ilinniartut aatsitassarsiortarfiusumut alakkaasimapput kiisalu pisuusaartitsissummut aningaasaliisoqarnissaanut oqaaseqartoqarsimalluni.

Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilageeqarnermullu Naalakkersiosiqarfimmit paasissutissiissut:

Kalaallit Nunaanni ilinniartitaanerup iluani arlaatigut namminersortut avataaneersut suleqataasimanerinit Naalakkersuisunit ilisimasaqanngilagut, avataanulli niuertoqartillugu soorunami tamanna ingerlanneqartarpoq Kalaallit Nunaanni malittarisassat aallaavigalugit. Kalaallit Nunaata avataaneersunut suleqatiginninerunissamut, tassunga ilanngullugit Danmark, EU aamma USA tunngatillugu qulakkeerniarneqartarpoq suleqatigiinnermut isumaqatigiissutit najugalinnut Kalaallit Nunaannilu ilinniartarfiusunut, ilinniartunut kiisalu Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinnut inuussutissarsiuteqarfinnullu iluaqutaanissaat.

Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersusoqarfimmit paasissutissiissut:

Aalisarneq pillugu inatsimmi § 6-imi allassimasut malillugit suliffeqarfiit

nunatsinneersut kisimik kalaallit imartaanni aalisarsinnaatitaapput. Aalisariutit avataaneersut kalaallit imartaanni § 7 naapertorlugu aalisarsinnaatitaapput, taannalu aallaavigalugu Kalaallit Nunaanneersumik akuersissummik tunineqarsimapput taamaasillutillu paasissutissanut naapertuuttunut attavissaqalerlutik. Kalaallit Nunaanni aalisarnerup iluani avataanit ilisimatusarnermik suliaqartut annikitsuaraapput. Aalisarnerup iluani ilisimatusarnermik suliaqartut annerpaartaat Pinngortitaleriffimmeerput, tassunga ilanngullugit misissuinerit. Taamaakkaluartorli assersuutigalugu ukiut tamaasa Tunumi tyskit ilisimatusarnermi angallataat, Walter Herwig misissuisarpoq. Walter Herwig angalalluni naammassigaangami nalinginnaasumik paasissutissanik Pinngortitaleriffimmut aalisarnermilu inuussutissarsiorfinnut tunniussisarpoq. Misissuinermit paasisat ICES-imi aalisakkanut assigiinngitsunut pisassiinarnermi atorneqartarput. Allatigut aalisarnerup iluani misissuisoqassatillugu tamanna ingerlanneqartarpoq Pinngortitaleriffik qanimut suleqatigineqarneratigut periarfissaqaraangallu aalisarnerup iluani inuussutissarsiuteqartut aamma peqataatinneqartarlutik. Assersuutigalugu ilisimatuut USA-meersut Canadameersullu ukiuni kingullerni kapisilinnik meqqilersuisimapput (ilaatigut geo-tags). Tamannalu KNAPK aalisartullu qanimut suleqatigalugit ingerlanneqarpoq, taakkualu aamma paasisanik utertitsiffigineqartarput. Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalackersuisoqarfimmittaaq ukiut tamaasa Sustainable Fisheries Greenland ingerlanneqartarpoq, tassaasoq aalisarnermi inuussutissarsiuteqartunik Pinngortitaleriffimmillu ataatsimeeqateqarneq, tassanilu ilisimatusarnermi paasisat nutaat sammineqartarlutik.

Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermullu Naalackersuisoqarfimmit paasissutissiisut:

Soorluttaaq aamma takornariaqarnerup iluani piumasaqaataasoq suliffeqarfiit nunatsinni ingerlatsisut Kalaallit Nunaanni nalunaarsorneqarsimassasut. Tamannalu aamma suliffeqarfimmut Kalaallit Nunaanni sermimik imermillu tunisassiorniartunut atuuppoq.

Qulaani pineqartut saniatigut aamma pisariaqarpoq eqqaamassallugu nunaqartunik atuniarnissap qulakkeerniarnissaata saniatigut isiginiassallugu Kalaallit Nunaanni tamanut iluaqutaasussanik aningaasaliisussanik qammaanissaq, suliffissanik pilersitsinissaq aammalu inuussutissarsiutinik ingerlatsinissaq. Pineqartullu tamarmik Naalackersuisunit pingaartinneqarput. Kalaallit Nunaanni avataaneersunit ingerlatsisoqarnissaanut piumasaqarpallaartoqartillugu – assersuutigalugu nunaqartunik atuinissamat tunngatillugu – aningaasaliisinnaasunik qimaatitsisinnaavugut. Nunarsuarmi aningaasaqarnerup iluani inuuvugut tassanilu kissaatigut, anguniakkagut sakkussagullu eqqarsaatigalugit nunarsuarmi aningaasaqarnermi atugassarititaasut eqqarsaatigiinnavittariaqarpagut.

Nunat tamarmik aningaasaliisussanik nunaminnut qammaapput. Kalaallit Nunaallu

tassani unammillersinnaangippat – assersuutigalugu qaffasissumik eqartumillu nunatsinni atuinissamik piomasaaqateqarnej – aningaasaliisinnaasut annaaneqassapput, tamannalu nunatsinnut iluaqutaanaviangilaq. Nunarput taamak mikitigimmat immitsinnut mattussinnaangilagut. Nunarsuarmi pisunut malinnaasariaqarpugut aalajangersakkanilu avataaneersunullu piomasaaqatigisartakkatsinnik nalimmassaasariaqarpugut, nalimmassarfissagullu tassaapput nunat nalinginnaasumik sanilliuffigisartakkagut unammillertigisartakkagullu.

Naalackersuisunit suliassaqarfiup iluani malinnaavugut nunatsinnilu inuussutissarsiorfiit ilanngunneqarnissaannut oqimaaqatigiissumik ingerlatsinissamut suliniuteqartuarpugut kiisalu nunarput inuussutissarsiorfittut soqutiginnissaannut aamma sulissuteqartuurluta.

2. Nunat allat/ilisimatusartut ingerlatsiviillu allaneersut Kalaallit Nunaanni ingerlataqarnissaanni kalaallit ingerlatsiviisa peqataatinneqarnissaannut piomasaaqateqarnissamut Naalackersuisut qanoq eqqarsaaqarpat?

Eqqaaneqareersutuut Naalackersuisunit nunatsinni avataaneersunit ingerlatsisunut tunngassuteqartut malinnaavigineqaannavippat, maannakkullu inuussutissarsiortunik kalaallinik atuinissamut tunngassutilinnik piomasaaqateqalersaatik. Naalackersuisut isumaqarput maanna nunatsinni avataaneersut ingerlataqartut inuussutissarsiortunik kalaaliusunik ilanngutititsinissaannik piomasaaqateqalissagaluarpat tamanna avataanit aningaasaleerusuttunik qammaaniarnermut ajoqutaasinnaasoq. Aningaasaliinerlu tamanna pisariaqartinneqarpoq aningaasaqarnerup assigiinngiiaartunik toqqammaveqalernissaa anguniarlugu, taamalu siunissami namminersulivinnissamik anguniakkatsinnut tunngavilersueqataasussatut.

3. Naalackersuisut pisaq manna pillugu paasisutissanik allanik ilanngussassaqarpat?

Apeqquteqartup Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiortut saneqquitiinnarneqarnissaannut ernummateqarnera Naalackersuisunit paasisinnaavarput. Nammineq nunatsinni nunat allat, allallumi nunatsinni aalajangersaaffiunngitsumik ingerlataqartuusut pequtaallutik aalajangiisinnaassutsimik annaasaqaratta – ingerlataallu aallatigut uagut iluaqtissatsinnik siunnerfeqaratik. Ernumaneq ernumaneruvoq ilumoortoq, taannalu suliassaqarfiup iluani aalajangersakkanik aaqquissuunitsinni eqqumaffigiuartariaqarparput. Sianigissaagullu ernumanitta killuup tungaanut ingerlatilissanngimmatigut aalajangersakkallu illersuinerup nallerpallaannginnissaa eqqumaffigisariaqarlutigu. Taamaaliussagaluaruttami nunarput mikivallaarpoq qajannarpallaarlunilu, naggataatigullu aalajangersaasimannnginnertuulli

iluaqutaanngitsigilersinnaalluni. Oqimaaqatigiisumik nalimmassagaq
nassaaarisariaqarparput – nassaarinissaalu angutserlugu Naalakkersuisunit Inatsisartunik
suleqateqarusuppugut.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga

Jens Frederik Nielsen